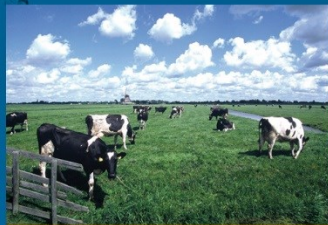

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Quickscan ecologie uitbreiding begraafplaats polder Tempel met aanvullend onderzoek

Versienummer:

definitief

Datum:

28-3-2018

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Productnummer	2018082516
Omschrijving	Quickscan ecologie uitbreiding begraafplaats polder Tempel
Status	concept
Datum	28-3-2018 en 12-11-2018
Opdrachtgever	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk
Opgesteld door	Gert-Jan van Oostenbrugge

Inhoudsopgave

1.1	Inleiding	4
1.2	Wettelijk kader	6
1.3	Resultaten	7
1.4	Conclusie en advies	13
1.5	Bronnen	14

1.1 Inleiding

Voor de voorgenomen bestemmingsplanprocedure begraafplaats Tempel te Reeuwijk is een verkennend ecologisch onderzoek (quickscan) uitgevoerd. Aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen om de parkeerplaats bij de begraafplaats uit te breiden. Het plangebied maakt deel uit van het huidige bestemmingsplan Bodegraven-Reeuwijk Buitengebied West (eerste herziening juli 2017). Het betreft nu een gebied met de bestemming agrarisch met waarden. Dat verhindert de aanleg van de gewenste parkeervoorziening. Daarom is een nieuw bestemmingsplan nodig. Dit onderzoek maakt ook gebruik van de natuurinformatie die in 2010 bij het vaststellen van het bestemmingsplan voor de rondweg Boskoop op grondgebied van toenmalige gemeenten Boskoop en Reeuwijk is opgesteld. Omdat actuele ecologische informatie nodig is, is deze quickscan uitgevoerd.

Het plangebied is nu in gebruik als weiland. Ten tijde van het terreinbezoek ontbraken schapen, er was wel schapenmest te vinden. Een definitieve planning van de uit te voeren aanleg is nog niet bekend. Ook is er nog geen schetsontwerp. In het kader van de quickscan is onderzocht of er beschermde soorten planten en dieren en/of beschermde gebieden (kunnen) voorkomen in (de omgeving van) het plangebied. Het plangebied wordt omringd door de begraafplaats, overige weilanden, de Schinkeldijk met aan de overkant een bouwlint. Op ruimere afstand is de bebouwde kom van Reeuwijk-dorp gelegen. De volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- ◆ Landelijke en Provinciale beleidsdocumenten genoemd in paragraaf 1.2 en online plankaarten.
- ◆ Een inschatting van de geschiktheid van het terrein voor beschermde soorten aan de hand van een veldbezoek op 12 maart 2018.
- ◆ Literatuur en websites opgenomen in de literatuurverwijzingen (1.5).

Op basis van het literatuuronderzoek en het veldbezoek is een inschatting gemaakt van de eventuele effecten van de voorgenomen aanleg op mogelijk aanwezige beschermde soorten (toetsing soortenbescherming Wet natuurbescherming) en op de beschermde gebieden (voortoets en toetsing Natura2000-gebieden, NNN (Natuurnetwerk Nederland), voorheen EHS genoemd). Hieruit volgt een conclusie ten aanzien van de aanvaardbaarheid van de effecten of een aanbeveling tot nader onderzoek of vervolgpcedures. Met behulp van een literatuurstudie is gekeken of er relevante waarnemingen uit het verleden zijn gedaan van beschermde soorten in en rond het plangebied.

Figuur 1: overzicht plangebied veenweide met sloten langs de met bomen begroeide Schinkeldijk.

Een quickscan is een verkennend ecologisch onderzoek en betreft geen uitgebreide inventarisatie, waardoor slechts in beperkte mate uitsluitsel gegeven kan worden over de aan- en afwezigheid van beschermde soorten. Het veldbezoek is 12 maart 2018 uitgevoerd, het weer was zwaarbewolkt de middag temperatuur bedroeg ongeveer 10 graden Celsius, het was nagenoeg windstil. Een gedegen soorteninventarisatie vereist dat op verschillende momenten veldinventarisaties plaatsvinden, omdat iedere soort zijn eigen optimale periode kent. In het geval van strikt beschermde soorten, wordt een verkennend onderzoek als onderbouwing bij de aanvraag van een ontheffing door het Ministerie van EZ nooit afdoende geacht. Aanvullend veldonderzoek, op die tijdstippen in het seizoen die voor de verscheidene soorten het meest gunstig zijn, is dan noodzakelijk. De quickscan richt zich voornamelijk op de geschiktheid van het plangebied voor strikt beschermde soorten. Indien het geschikt blijkt, kan aanvullend onderzoek noodzakelijk zijn voor de juiste juridische onderbouwing binnen de toelichting van het bestemmingsplan.

1.2 Wettelijk kader

Om natuurwaarden in Nederland te beschermen gelden de volgende landelijke wetten: de Wet natuurbescherming (Wnb) en de Wet ruimtelijke ordening (Wro). Deze wetgeving is voor een deel verwerkt in provinciaal beleid, te weten: Verordening Ruimte 2014, actualisatie 2018 (VR 2014); natuurbeheerplan Zuid-Holland 2018; Beleidsregel compensatie natuur, recreatie en landschap Zuid-Holland 2013 en de verordening Wet natuurbescherming provincie Zuid-Holland. Indien beschermde natuurwaarden aanwezig zijn in een plangebied dient met behulp van een quickscan (combinatie van bureauonderzoek en één veldbezoek) te worden vastgesteld of het voornemen redelijkerwijs uitvoerbaar is, en:

- Er overtreding van de verbodsbepalingen voor beschermde soorten plaatsvindt (toetsing soortbescherming Wnb);
- Er mogelijk significante gevolgen zijn voor beschermde gebieden (toetsing aan Wnb gebiedsbescherming, ook wel voortoets genoemd);
- Er wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) aangetast worden, maar ook of provinciaal compensatiebeleid met betrekking tot door de provincie aangewezen 'belangrijke weidevogelgebieden' aan de orde is.

Indien deze beschermde natuurwaarden niet worden aangetast, wordt het project conform de eerder genoemde regelgeving toelaatbaar geacht. In dat geval dient rekening te worden gehouden met de algemeen geldende zorgplicht (artikel 1.11) van de Wnb. De zorgplicht bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen voor flora of fauna veroorzaakt, verplicht is maatregelen te nemen die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Volgens verwachte planning in 2021 zal, tijdens de geldigheid van het op te stellen bestemmingsplan de Omgevingswet worden ingevoerd. In deze wet zullen Wro en Wnb tezamen met vele andere wet- en regelgeving gebundeld worden. Dit kan nog gevolgen hebben voor activiteiten die uitgevoerd zullen worden in het plangebied na de wetswijziging.

1.3 Resultaten

Gebiedsbescherming Natura 2000

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein (zie figuur 2), op ruim 2 kilometer ten oosten van het plangebied. Het betreft een Vogelrichtlijngebied waarbinnen Kleine Zwaan, Smient, Krakeend en Slobeend zijn beschermd.

Verderop gelegen is Nieuwkoopse Plassen en de Haeck op meer dan 5 kilometer afstand, ten noorden van het plangebied. Gezien de afstand zijn er enige indirecte effecten m.b.t. verstoring te verwachten. Het plangebied ligt binnen de afstand waarbinnen smient zijn voedsel zoekt. De smient is voor beide genoemde natuurgebieden als doelsoort in het beheerplan opgenomen, en foerageert in de omliggende polder(sloten). Het plangebied is geschikt voor de smient. Omdat het echter om een zeer klein oppervlakte gaat en er voldoende natte veenweidepoldergebied rondom het plangebied behouden blijft, is hier geen sprake van een significant negatief effect op de smientenpopulatie. Tevens zal de benodigde compensatieplicht voor belangrijk weidevogelgebied dat bij het plangebied aan de orde is (zie hieronder) de geschiktheid van de omgeving voor smient nog kunnen verbeteren. Kleine zwaan, slobeend en krakeend zijn ook voor deze Vogelrichtlijngebieden aangewezen. Deze soorten foerageren veel minder op weiland, maar meer op het water van de plassen en sloten in het geval van de eenden of op akkers (weiland alleen bij milde winters als daar nog wat aangroei plaatsvindt) als het gaat om kleine zwaan. Voor deze soorten geldt dat er nagenoeg geen oppervlakte aan foerageergebied verloren gaat. Verdroging/vernatting, verlichting, geluidsoverlast en trillingen bij de beschermde natuurgebieden als gevolg van de activiteiten in polder Tempel treden niet op.

Stikstofdepositie

Per 1 juli 2015 is de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) van start gegaan. Dat betekent dat projecten bij de fase van vergunningverlening worden beoordeeld of zij meldingsplichtig zijn (depositie tussen 0,05 mol/ha/jr en 1 mol/ha/jr) of vergunningsplichtig. Er is onder het PAS geen vergunningplicht meer voor bestemmingsplannen. Er is wel de noodzaak om te toetsen of de plannen juridisch haalbaar zijn. Als de ontwikkeling redelijkerwijs met een melding kan volstaan of kan verwachten dat een vergunning verleend kan worden, is er geen reden dat de Nbw de ontwikkeling in de weg staat. Meldingen en vergunningen maken gebruik van ontwikkelingsruimte. Elke provincie heeft per PAS-gebied een aantal molen stikstof in de zesjaarsperiode van 2015-2021 (looptijd eerste periode PAS) ter beschikking gesteld. Natura 2000-gebied 'Broekvelden Vettenbroek en Polder Stein' is geen PAS-gebied. Het dichtstbijzijnde PAS-gebied betreft 'Nieuwkoopse Plassen en de Haeck' gelegen op ruim 5 kilometer. Het rekenprogramma Aeries is verplicht gesteld om te gebruiken bij het berekenen van depositie voor de registratie van meldingen en vergunningen.

Gezien de afstand tot het PAS-gebied en de grootte en aard van de planontwikkeling (renovatie oude delen van de begraafplaats en aanleg van een parkeerplaats) kan worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een toename in de stikstofdepositie met een significant effect. Er zullen geen extra verkeersbewegingen volgen uit het plan, bovendien worden bestaande gebouwen/installaties vervangen. Er komen geen extra grote installaties bij. Een projecteffect van sloop- en nieuwbouwwerkzaamheden van zo'n kleinschalig project heeft geen negatieve gevolgen voor het PAS-gebied Nieuwkoopse Plassen en de Haeck op ruim 5 kilometer afstand. Het voornemen is juridisch haalbaar binnen de Wnb als het gaat om indirecte effecten als gevolg van stikstofdepositie.

Gebiedsbescherming NNN

Het plangebied maakt onderdeel uit van beschermd natuurgebied, zoals te zien in figuur 2. NNN gebied is aangewezen op ruim 700 meter ten westen van het plangebied. Dit is door de provincie in het Natuurbeheerplan 2018 nog opgenomen als gebied zonder natuurdoeltype.

Het NNN gebied is tevens gelegen in 'belangrijk weidevogelgebied'. Er liggen kansen om hier de inrichting op te pakken en de omstandigheden voor weidevogels te verbeteren.

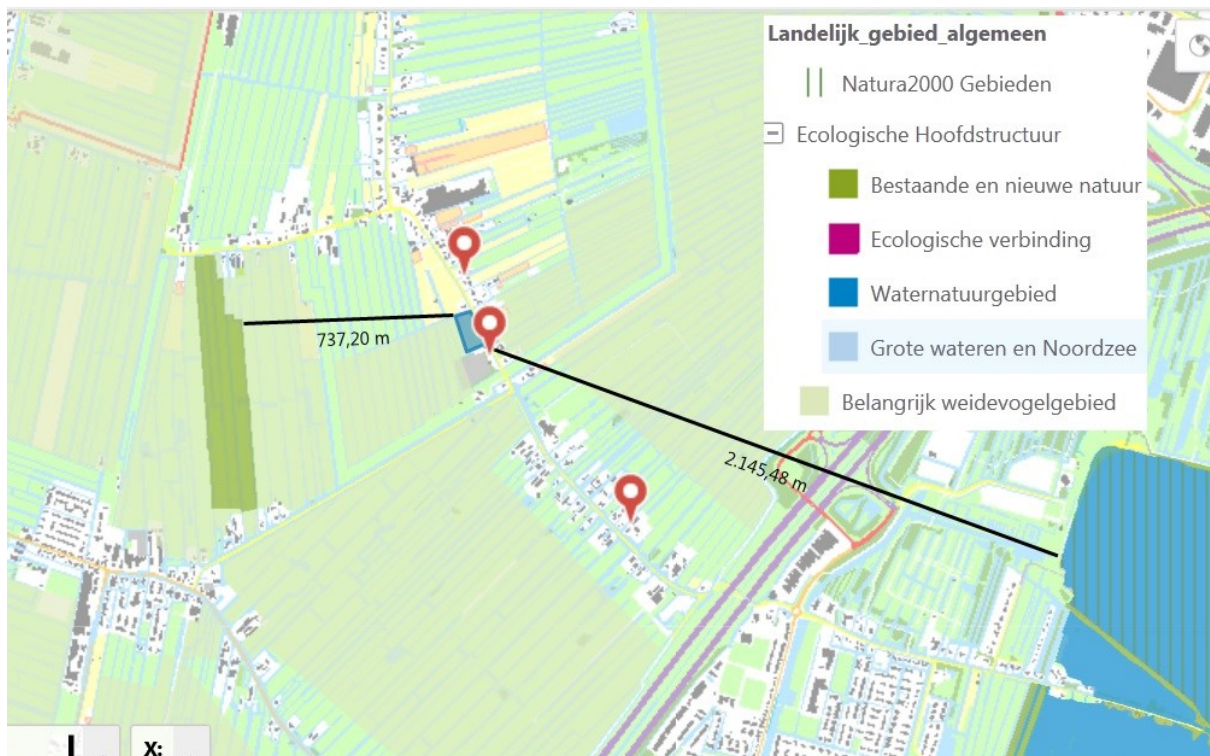
NNN-gebied wordt met de plannen niet geschaad of verstoord. Voor NNN geldt geen compensatieplicht.

Provinciale gebiedsbescherming

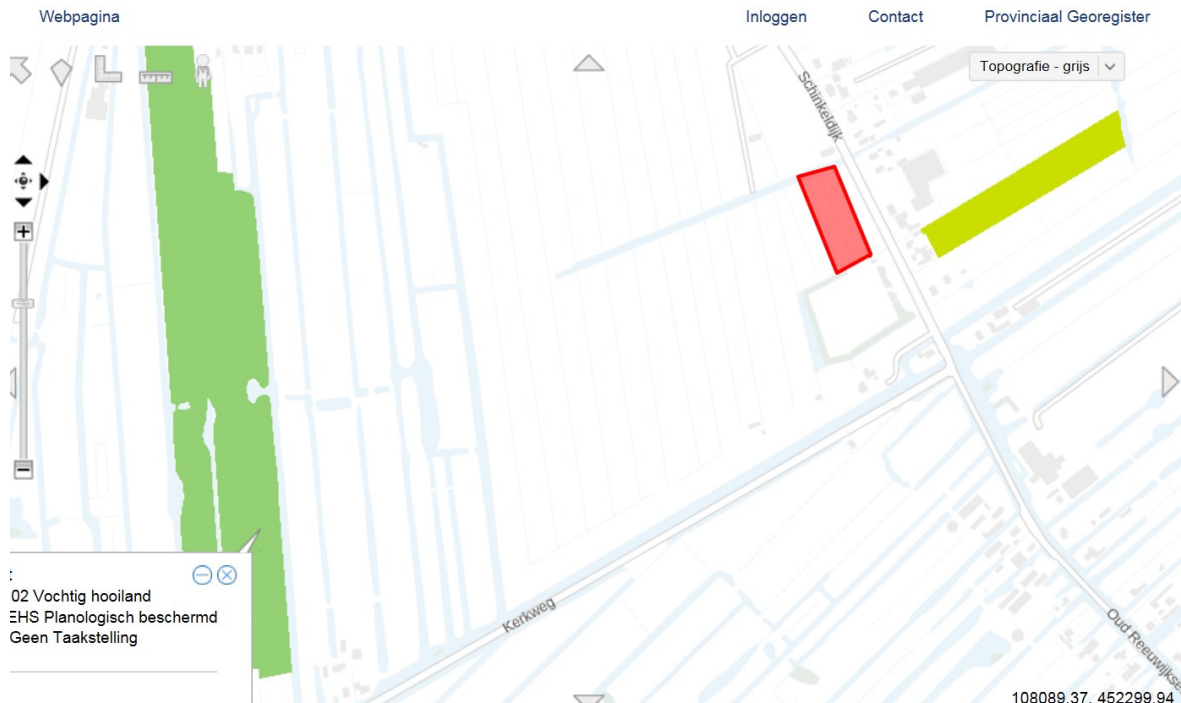
Het plangebied betreft in zijn geheel belangrijk weidevogelgebied. Het is onderdeel van een groter weidelandschap in polder Tempel dat vanouds bekend staat om grotere dichtheden weidevogels. In het compensatieplan voor de rondweg Boskoop is informatie opgenomen met gegevens die de provincie bij Sovon heeft aangevraagd. Het plangebied scoort hierin iets lager dan de aangrenzende polders ten noorden ervan. Polder Tempel is opgenomen als compensatiegebied voor de aanleg van de rondweg rond Boskoop op grondgebied van de toenmalige gemeenten Boskoop en Reeuwijk, waarbij een klein deel (de noordwestpunt van het gebied) van de nu aangewezen NNN gebied vormt. Het kan zijn dat inmiddels de inrichting van het hierboven vermelde NNN-gebied al is aangewezen als compensatieplicht voor andere projecten uit het verleden (zoals de verplaatsing van een bedrijf aan het Wonnepad in 2010/2011). Dit zal moeten worden nagegaan bij de provincie Zuid-Holland.

Het verlies aan oppervlakte als gevolg van het voornemen parkeervoorzieningen aan te leggen in het weiland is compensatieplichtig volgens de compensatieregeling van de provincie Zuid-Holland uit 2013 bij de Verordening Ruimte. Alleen bij sommige bestemmingen zoals agrarisch bouwvlak of recreatie hoeft niet gecompenseerd te worden. In dit geval geldt wel de compensatieplicht.

De compensatieplicht houdt in dat tegelijkertijd met het bestemmingsplan de gemeente een compensatieplan moet vaststellen dat het oppervlakteverlies compenseert. Op een andere plek dient vervangende ruimte ten behoeve van weidevogels te worden gerealiseerd, met tenminste evenveel geschikt oppervlakte. Dat is rondom het huidige plangebied niet eenvoudig te realiseren. Er is namelijk sprake van veel oppervlakte van dit natuurdoeltype al aanwezig, zodat er geen ruimte in de buurt is die in weiland kan worden omgezet. Wel is soms ook de mogelijkheid aanwezig om de kwaliteit van het gebied te verbeteren, zodat weidevogels meer kansen krijgen er te verblijven. Als de weidevogeldichtheid kan toenemen door beheersmaatregelen toe te passen, dan is er ook sprake van compensatie die kan voldoen voor het oppervlakteverlies als gevolg van het realiseren van de parkeervoorziening bij de begraafplaats. Er is sprake van nog niet ingericht NNN-gebied ten westen van het plangebied op korte afstand van de huidige in het plangebied verblijvende weidevogels (zie figuur 3). Aangeraden wordt de provincie voor te stellen om met concrete weidevogelbeheersmaatregelen het gehele NNN-gebied geschikter te maken voor foeragerende en broedende weidevogels. In dat geval kan met compensatie in kwaliteit het oppervlakteverlies worden opgevangen. Voor de beheersmaatregelen kan mogelijk ook subsidie bij de provincie worden aangevraagd, hoewel het natuurdoeltype nog niet op weidevogelnatuur is gesteld in het Natuurbeheerplan 2018.

Figuur 2: natuurgebieden om plangebied begraafplaats Tempel. NNN op ruim 730 meter ten westen, Natura2000-gebied Broekvelden, Vettenbroek en polder Stein (blauw gearceerd; overlap met natte NNN) op 2145 meter ten oosten en belangrijk weidevogelgebied kent geen afstand. Het plangebied is geheel belangrijk weidevogelgebied.

Figuur 3: informatie natuurdoeltypen EHS in de omgeving van plangebied, verkregen uit het provinciaal georegister Zuid-Holland, 29 maart 2018. De nabije EHS is nog niet voor een bepaald natuurtype aangewezen. Het gebied is wel nu al geschikt als foerageergebied voor trekkende weidevogels.

Soortbescherming

Het plangebied is geschikt voor veel algemene diersoorten en planten. Er is sprake van weiland en sloten. Er ontbreken gebouwen. Vanaf de Schinkeldijk is het terrein goed te overzien. Op de Schinkeldijk staat een lintbeplanting met een bomenrij. De bomen kunnen bij de huidige plannen behouden blijven. Ten noorden van het plangebied is nog een deels bredere waterweg aanwezig die ook onder de weg over de Schinkeldijk doorloopt. Deze verbindt meerdere sloten met elkaar.

♦ *Flora*

Op basis van het veldbezoek worden geen wettelijk beschermde plantensoorten verwacht. Het terrein is beheerd als weiland. Het lijkt op de luchtfoto's dat er ook af en toe gemaaid wordt. De sloten zijn geschoond, gezien de aanwezigheid van waterplanten op de slootkanten. Het grasland was zeer drassig tijdens het veldbezoek. Het is niet geschikt voor beweiding met zware grazers bij een hoog waterpeil. Mogelijk wordt het waterpeil in het voorjaar/zomer wel weer verlaagd. Een klein deel van het weiland was met waterplassen bedekt. Gezien het seizoen konden de plantensoorten niet worden geïnventariseerd. Wel kon worden beoordeeld dat het verstoord weiland betreft dat gezien de aanwezige schapenmest tot voedselrijk grasland behoort. Mosgroei ontbrak nagenoeg geheel. Er is geen sprake van veenmosrietland of blauwgrasland dat botanisch zeer rijk is en ook zwaar beschermde plantensoorten kan herbergen.

♦ *Vogels*

In het plangebied kunnen algemene broedvogels voorkomen. Nesten van vogels (bijvoorbeeld wilde eend, meerkoet, kievit en grauwe gans), mits in gebruik, zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Tijdens het veldbezoek zijn groepjes smienten, grutto's (verderop ten westen), ganzen (idem), overvliegende zilvermeeuwen, zwarte kraaien en roodborst waargenomen. Het broedseizoen voor vogels loopt van circa half maart tot half juli, maar deze periode is indicatief. Broedende vogels zijn altijd beschermd.

Naast algemene broedvogels is er een aantal vogelsoorten waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is (ministerie EZ, 2009). Nesten van deze soorten mogen niet zondermeer worden verwijderd. Nesten van jaarrond beschermde soorten zijn verdeeld in 5 categorieën. Vogels uit de categorie 1 tot 4 zijn altijd jaarrond beschermd. De huismus (categorie 2) komt in de buurt voor. De soort is echter aan gebouwen gebonden voor de nestbouw. De omliggende erven met woningen met pannendaken en tuinen biedt kans als functionele leefomgeving voor huismussen inclusief foerageergebied. In het plangebied zijn echter geen geschikte structuren zoals struiken/struweel om dekking te bieden of plekken om een zandbad te nemen. Dat sluit het plangebied uit als functioneel leefgebied voor de huismus. Het ontbreken van gebouwen sluit voorts het voorkomen van gierzwaluw (ook categorie 2) uit.

Nestplaatsen van overige soorten van categorie 1-4 (bijv. uilen, roofvogels, ooievaars koloniebroeders) kunnen worden uitgesloten in het plangebied, er zijn geen bomen, gebouwen of overige structuren (elektriciteitsmasten/palen) die geschikt zijn als nestplek. Steenuilen die wel in de omliggende polders voorkomen, kunnen niet in het plangebied broeden. De sloten bevatten ook geen brede rietkragen die geschikt zijn voor soorten als bruine kiekendief. Het plangebied kan wel als jachtgebied dienen voor soorten als buizerd, sperwer en boomvalk, die een groter territorium hebben en op de omliggende agrarische bedrijven een horst hebben.

Voor soorten uit categorie 5 geldt dat deze alleen beschermd zijn als zwaarwegende (ecologische) feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen. Voordat een jaarrond

beschermde nest verloren gaat moet een omgevingscheck plaatsvinden en kunnen aanvullende mitigatie- of compensatiemaatregelen noodzakelijk zijn. Is dit niet mogelijk dan moet een ontheffing worden aangevraagd.

Enkele soorten van categorie 5, zoals oeverzwaluw, kunnen het plangebied koloniseren of uitkiezen voor nestbouw, indien geschikt bouwzand wordt gestort. Maatregelen betreffende categorie 1-5 soorten zijn niet aan de orde, onder voorwaarden. Er kan door het broedseizoen te mijden worden voorkomen dat de oeverzwaluw zich vestigt, als dat niet het geval is kan het bouwzand worden afgedekt of zodanig worden neergelegd dat er geen steile kanten beschikbaar zijn tijdens het begin van het broedseizoen.

De provincie Zuid-Holland werkt momenteel beleid uit dat zich richt op het behoud van de populatie van enkele vogelsoorten die karakteristiek zijn voor het veenweidegebied in de provincie. Eén van die soorten is de zwarte stern, die ook in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk in het polderlandschap voorkomt. De zwarte stern zal in het plangebied niet voorkomen, gezien het ontbreken van de krabbenscheer in de sloten. Het plangebied en de nabije omgeving in polder Tempel kan wel geschikter worden gemaakt. Voor deze soort kunnen ook in het nabijgelegen NNN gebied voorzieningen worden getroffen.

Wel kunnen algemene broedvogels voorkomen. Daarvoor geldt dat maatregelen kunnen worden getroffen om het vestigen van nesten tegen te gaan. Als ervoor gezorgd wordt dat de opkomende vegetatie zeer kort wordt gehouden is er geen beschutting voor nesten aanwezig is. Daarnaast kunnen voor de start van het broedseizoen vogelverschrikkers worden geplaatst. Om alle risico's met planning voor te zijn dienen de werkzaamheden buiten broedseizoen te worden uitgevoerd.

♦ **Vleermuizen**

De soorten die op basis van verspreidingsgegevens en het aanwezige biotoop worden verwacht zijn gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis (aanwezig bij Reeuwijkse en Nieuwkoopse Plassen) en rosse vleermuis (www.vleermuis.net, www.zoogdieratlas.nl, website werkgroep zoogdieren Zuid-Holland, toelichting bestemmingsplan Bodegraven-Reeuwijk buitengebied West (1^e herziening is sinds juli 2017 van kracht) waarvoor een huidige bestemming geldt als agrarisch met waarden –archeologie).

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen voor het plangebied worden uitgesloten wegens het ontbreken van bomen en gebouwen of andere structuren die schaduw en beschutting bieden. De bomenrij op de Schinkeldijk dient hoogstwaarschijnlijk wel als landschapsstructuur waarlangs vleermuissoorten trekken. Hierin waren ook enkele kleinere holten aanwezig, waar echter ook spinrag in de toegang hing. Het plangebied kan daardoor ook in gebruik zijn door foeragerende exemplaren. Met het veranderen van functie/bestemming kan het gebied die functie echter behouden. Bovendien is er ook op de overige plekken langs de Schinkeldijk bruikbaar foerageergebied te vinden. De bomen op de dijk hebben geen grote holten geschikt voor vleermuizen.

♦ **Overige zoogdieren**

De in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk aanwezige waterspitsmuis vindt geen beschutte oevers die geschikt zijn om te jagen en te schuilen in het plangebied. Grotere struiken en bomen waar de waterspitsmuis zich aan het zicht van uilen en andere roofvogels kan onttrekken ontbreken.

Andere beschermde zoogdieren worden op grond van het habitat en de verspreidingsgegevens niet verwacht (zoogdieratlas.nl en zwgzh.nl).

De sloten betreffen geen doorgaande waterwegen voor grotere beschermde soorten als bever en

otter. Die soorten treffen ook geen grote voedselvoorraden aan in het plangebied. Er kunnen algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomen zoals kleine marterachtigen en muizen- en sommige rattensoorten. Deze worden nog wel door de zorgplicht beschermd. Dat houdt in dat bij graafwerkzaamheden rekening dient te worden gehouden met het voorkomen van deze soorten. De werkzaamheden dienen zodanig te worden uitgevoerd dat de soorten voor de graafmachines uit kunnen vluchten. De soorten kennen geen droge holten in het weiland. Wel zijn in de Schinkeldijk zelf graafsporen van knaagdieren aangetroffen.

- ◆ *Vissen*

In de polder kunnen soorten als vetje en bittervoorn voorkomen (www.ravon.nl). Het is ook nog niet op voorhand uit te sluiten dat grote modderkruiper kan voorkomen, al is deze soort nog niet aangetroffen in literatuurgegevens na 2013. De Zuid-Hollandse visatlas meldt de soort wel in een uurhok ten westen van polder Tempel uit de periode tot en met 2013. De nieuwe inventarisatiemethoden met eDNA wijzen op veel plekken waar eerder geen aanwezigheid kon worden aangetoond toch de grote modderkruiper aan. Om de soort te kunnen uitsluiten is nader onderzoek nodig. Als de sloten niet gedempt hoeven te worden is dit aanvullend onderzoek echter niet nodig.

- ◆ *Amfibieën*

De rugstreeppad komt voor in en rondom de bebouwde kom van Reeuwijk (www.ravon.nl) in polder Tempel. Er is nu ook geschikt voortplantingshabitat te vinden in het plangebied. Tijdens de aanlegwerkzaamheden kan verder nog meer geschikt vestigingsmilieu voor de rugstreeppad in het plangebied ontstaan. Maatregelen die vestiging voorkomen worden nodig geacht om overtredingen van de Wet natuurbescherming op voorhand te kunnen uitsluiten. Er dient dan bij werkzaamheden binnen het actieve seizoen van deze soort een amfibieënscherm te worden geplaatst. Het plangebied kan vanwege de hoge grondwaterspiegel en het ontbreken van droge holten wel als overwinteringsgebied worden uitgesloten.

Overige beschermde soorten zoals de heikikker ontbreken in de omgeving (ravon.nl). Het plangebied kent wel geschikte habitat (vochtige heidevegetatie en/of veenweide) voor deze soort. De soort komt echter niet samen met de bruine kikker voor. De bruine kikker wordt wel veel gemeld voor de polder Tempel. Overige beschermde amfibieën kunnen daarom worden uitgesloten.

Het terrein is ook geschikt voor algemeen voorkomende soorten als bruine kikker en pad. Voor deze niet ontheffingsplichtige soorten geldt de zorgplicht. Zie hiervoor ook de maatregel bij de overige zoogdieren hierboven.

- ◆ *Reptielen*

In de regio rondom Reeuwijk en Boskoop komt de ringslang voor (www.ravon.nl). De soort zal in de warme perioden van het jaar door de polder kunnen trekken op zoek naar voedsel. Het plangebied heeft zelf geen grotere doorgaande watergang. De watergang ten noorden van het plangebied is wel breder en langer. Het kan daarom voorkomen dat ringslangen langskomen op zoek naar voedsel en voortplantingsplaatsen om eieren te leggen. Door het ontbreken van broedhopen die de soort gebruikt voor de voortplanting en essentieel (lees ook: groot) foerageergebied kunnen ringslangen binnen het plangebied worden uitgesloten. Overige beschermde reptielen komen niet voor in en om Bodegraven-Reeuwijk.

- ♦ *Libellen*

De groene glazenmaker komt voor in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk (bron: Vlinderstichting). De groene glazenmaker is afhankelijk van krabbenscheer om haar eieren op af te zetten. Daar is de bescherming van de soort aan gekoppeld. Er is geen sprake van aanwezigheid van oppervlaktewater met krabbenscheer in het plangebied. Een effect op krabbenscheer en groene glazenmaker kan dus worden uitgesloten.

- ♦ *Overige Ongewervelden*

De platte schijfhoren is aangetroffen tijdens het onderzoek naar de rondweg rond Boskoop in 2010 door bureau Waardenburg. Dit betreft hetzelfde poldersystemen (ten oosten van Middelburgseweg). Hierdoor is het mogelijk dat deze soort voorkomt in watergangen in en om Reeuwijk. Effecten op deze soort kunnen niet worden uitgesloten als er sloten gedempt worden bij de aanleg van de voorzieningen voor de begraafplaats.

Overige beschermde ongewervelden zoals vlinders en mieren zijn niet gemeld in de regio rondom Reeuwijk. Wel (waterroof)kevers, maar deze zijn aan specifieke habitats gebonden zoals te vinden in de Nieuwkoopse Plassen, die habitats ontbreken in het plangebied. Deze soortgroep(en) kunnen worden uitgesloten.

1.4 Conclusie en advies

Soortenbescherming

Strikt beschermde soorten zoals broedvogels, rugstreeppad, grote modderkruiper en platte schijfhoren kunnen voorkomen in het plangebied vanwege de aanwezigheid van geschikt biotoop. Daar dient bij de aanleg van de voorzieningen rekening mee te worden gehouden. Om dit te doen is ook nog aanvullend onderzoek nodig, vooral bij het dempen van sloten.

Om aanvullend onderzoek ten behoeve van een ontheffingsaanvraag voor rugstreeppad te voorkomen, dient de soort actief geweerd te worden vanaf het begin van het voorjaar in april. Als dit niet haalbaar blijkt, kan de soort het terrein koloniseren en er zich voortplanten. Er is voor de soort toch gekozen aanvullend onderzoek te doen. De bevindingen zijn hierna opgenomen.

Er is aanvullend onderzoek uitgevoerd in voorbereiding op een eventuele ontheffingsaanvraag voor grote modderkruiper en platte schijfhoren, omdat enkele sloten binnen het plangebied worden gedempt. De bevindingen zijn hierna in bijlage 1 opgenomen. De extra conclusies zijn hier wel al verwerkt.

Er moet daarnaast rekening worden gehouden met algemeen broedende vogels in het broedseizoen. Vogelnesten in gebruik zijn altijd beschermd, ongeacht de soort. Bij werkzaamheden tijdens broedseizoen moet voorafgaand aan de werkzaamheden beoordeeld worden of algemene broedvogels kunnen worden verstoord.

Om verstoring van de foeragerende vleermuizen te voorkomen dient bouwplaatsverlichting en toekomstige buitenverlichting van de groenstrook te worden afgericht.

conclusie ontheffingsplichtige soorten

De aanvullende onderzoeken sluiten het voorkomen van ontheffingsplichtige soorten rugstreeppad, grote modderkruiper, platte schijfhoren en groene glazenmaker uit. Er is wel vastgesteld dat er een matig geschikt leefgebied voor rugstreeppad aanwezig is. Vestiging van deze soort blijft daarom een aandachtspunt. Bij het uitvoeren van maatregelen dient dan ook rekening met de rugstreeppad te worden gehouden. Het ontstaan van geschikt voortplantingsbiotoop moet worden voorkomen. Daarbij dient bij graafwerkzaamheden ervoor te worden gewaakt dat geen ondiepe plassen ontstaan en er ook geen water in rijsporen van graafmachines blijft staan. Ook na het opbrengen van bouwzand voor het bouwrijp maken dient hierop te worden gelet.

De bij de quickscan genoemde zorgplichtmaatregelen blijven ook van kracht, naast het uitvoeren van de compensatieplicht m.b.t. in de provinciale verordening ruimte aangewezen 'belangrijke weidevogelgebieden.

Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming is eveneens aan de orde bij dit plan. De compensatieplicht voor door de provincie aangewezen belangrijke weidevogelgebieden is van kracht, als het voornemen doorgang vindt om de parkeervoorziening in dit gebiedstype aan te leggen. Het in de buurt van het plangebied één op één compenseren van weidevogelgebied is lastig. Er is weinig weiland in de buurt dat niet al is aangewezen als belangrijk weidevogelgebied. Eventueel agrarisch gebruikt land kan worden aangekocht ten behoeve van compensatie, echter er is nog niet duidelijk of er partijen in de buurt zijn die grond willen afstaan. De nog niet ingerichte NNN strook op ongeveer 700m afstand ten westen is wel een locatie in de buurt van de huidige in het plangebied verblijvende weidevogels die als weidevogelnatuur kan worden ingericht, voor zover dat nu nog niet het geval is. In dit gebied waren ook veel ganzen en grutto's aanwezig ten tijde van het terreinbezoek. Of het terrein ook optimaal is ingericht als broedgebied voor weidevogels is nog niet vast komen te staan. Als dat nog niet het geval is kan hier mogelijk een kwaliteitsverbetering voor weidevogels worden gerealiseerd met een in te voeren natuurbeheer gericht op weidevogels. Dit natuurdoeltype is nog niet in het natuurbeheerplan 2018 van de provincie Zuid-Holland opgenomen voor dit gebied. Daarmee is ook nu nog onduidelijk of subsidie voor het gebied beschikbaar kan komen. Er is wel op te maken uit de procedure voor de aanleg van de rondweg rond Boskoop dat een klein deel (zeker minder dan 10%) van dit nieuw in te richten natuurgebied van het Natuurnetwerk al is aangewezen voor weidevogelcompensatie voor weggevallen gebieden waar de rondweg nu is aangelegd. Er is sprake van nieuw in te richten natuur als natuurdoeltype. Dit biedt dus mogelijk ruimte voor een kwaliteitsslag om de weidevogeldichtheid te verhogen. Wel is het al aangewezen als belangrijk weidevogelgebied.

Uiteindelijk moet een compensatieplan dat het oppervlakteverlies compenseert worden vastgelegd tegelijkertijd met het bestemmingsplan. Aangeraden wordt de provincie voor te stellen om met concrete weidevogelbeheersmaatregelen het gehele NNN-gebied geschikter te maken voor foeragerende en broedende weidevogels. Als de provincie hiermee akkoord gaat, kan dit als compensatieplan worden beschreven en vastgesteld.

1.5 Bronnen

LNV, Dienst Regelingen, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep

Ministerie EL&I, 2007. Handreiking bestemmingsplan en natuurwetgeving

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisprotocol 2017.

Beheerplan Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein, PZH 2014

Beheerplan Nieuwkoopse Plassen en polder Haeck, PZH

Alterra, Alterra-rapport 1654.

Vliet, R. van der ; Heijligers, W. ; Tilborghs, J. 2011. Maximale foerageerafstanden : op een rij gezet voor 97 beschermde vogelsoorten. Toets 2011/4.

Watersnip Advies, 2012. 'Verkennd Ecologisch Onderzoek Rondweg Boskoop Tempel & Randenburgseweg', met kenmerk NL.IMRO.1901.12PootjeTempel-BP80.

Watersnip Advies, 2010. 'realisatie natuurcompensatie Oostelijke Rondweg Boskoop', met kenmerk 10A038, september 2010.

Quickscan flora en faunawet; Module 4 rondweg Boskoop, Bureau Waardenburg B.V. rapportnr. 10-509, 8-10-2010

www.ravon.nl. Website van Stichting RAVON. Geraadpleegd 28 maart 2018

<http://www.zuid-holland.vissenatlas.nl/>

www.zoogdieratlas.nl. Website van de Zoogdier Vereniging. Geraadpleegd 28 maart 2018.

www.vlindernet.nl. Geraadpleegd 28 maart 2018.

www.libellennet.nl. Geraadpleegd 28 maart 2018.

www.zuid-holland.nl, geraadpleegd 29 maart 2018

www.zwgzh.nl, geraadpleegd 28 maart 2018

www.floron.nl geraadpleegd 28 maart 2018

Bijlage 1: Aanvullend onderzoek ecologie uitbreiding begraafplaats polder Tempel

Op 2 en 4 juli én 14 augustus 2018 is door ing. G. Kalkman en N. van Wijngaarden, MSc. van BK ingenieurs een veldbezoek gebracht aan de onderzoekslocaties. Het veldbezoek is bedoeld om inzicht te krijgen in het voorkomen of mogelijk voorkomen van binnen de Wet Natuurbescherming zwaar beschermde planten- en diersoorten. De veldonderzoeken hebben overdag en 's avonds plaatsgevonden, waarbij een goed beeld is verkregen van de aanwezige terreintypen en welke beschermde soorten daarin (kunnen) voorkomen.

De plangebieden zijn beoordeeld op de mogelijke aanwezigheid van zwaar beschermde soorten. Op basis van kennis en ervaring van de omgevingsdienstecologen en de expert judgement van BK-ecologen is het onderzoek met name gericht op Platte Schijfhoren, Rugstreepad, Grote Modderkruiper, Groene Glazenmaker en broedvogels en standvogels (met name roofvogels als uilen/valk et cetera). Uiteraard wordt ook gekeken naar eventuele andere (zwaar) beschermde soorten.

Beschrijving soorten voor nader onderzoek

Platte Schijfhoren (Anisus (Disculifer) vorticulus)

De platte schijfhoren is beschermd onder de Habitatrichtlijn. Het is een Zoetwater-huisjesslak die voorkomt in zoete, heldere en schone wateren met een rijke begroeiing. De soort heeft een voorkeur voor voedselrijk en stilstaand tot zwak stromend water. De soort komt vaak voor in draadalg-vegetaties, maar tevens ook in wateren met andere vegetatie zoals krabbenscheer. Daarnaast zijn ze soms op de wortels van onder andere Lisdodde en vergelijkbare oevergebonden planten te vinden. De soort leeft niet in verontreinigd of brak water.

figuur 4: Platte Schijfhoren (bron: ANEMOON)

Rugstreepad (Epidalea calamita)

De rugstreeppad is beschermd onder de Europese Habitatrichtlijn (bijlage 4) en de Conventie van Bern (bijlage 2). De padden zijn herkenbaar aan zijn gele rug streep. De rugstreeppad is vooral een soort van terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek. Braakliggende bouwterreinen, groeven en zand- en kleiafgravingen, (rivier)duinen en uiterwaarden vormen een ideaal leefgebied voor de rugstreeppad. Vaak is er een goed vergraafbare bodem aanwezig en is er bouw materiaal om onder te schuilen. Maar de rugstreeppad is ook te vinden in meer stabiele gebieden als vennen in heideterreinen en sloten in akker- en graslandgebieden. De habitat laat zich omschrijven als onbeschaduwde, laagbegroneerde terreinen. De rugstreeppad heeft een voorkeur voor in de nabijheid van losgrondige zanderige bodems gelegen snel opwarmende bodemplaatzen en ondiep (tijdelijk) water, die bij voorkeur vegetatieloos en zonder concurrentie van andere amfibieën of van waterinsecten zijn. Regenplassen en sporen van zware voertuigen waar regenwater in is blijven staan, vormen ideaal voortplantingswater. In brede en grotere watergangen komt de rugstreeppad niet voor.

figuur 5: Rugstreeppad (bron: Ravon)

Grote Modderkruiper (Misgurnus fossilis)

De grote modderkruiper is beschermd onder de Wet natuurbescherming (bijlage behorende bij 3.10). De modderkruiper komt voor in kleinere, ondiepe stilstaande of langzaam stromende wateren, zoals sloten, vennen, plassen en oude afgesneden meanders. De Habitats van de grote modderkruiper zijn gebieden met in het algemeen een rijke oever- en onderwatervegetatie. Doorgaans is er sprake van een “goede” modderbodem, dat wil zeggen een hardere bodem met een laag stevige modder. De wateren hebben vaak een modderlaag van 10 tot 30 centimeter dik. Wateren met een dikke laag dunne bagger behoren niet tot het habitat. De dichte vegetatie wordt gebruikt als schuilplaats, maar biedt ook een hoge voedseldichtheid in de vorm van kleine waterinsecten en andere watermacrofauna zoals slakken en zoetwaterpissebedden.

figuur 6: Grote Modderkruiper (bron: Ravon)

Groene Glazenmaker (Aeshna viridis)

De groene glazenmaker is een libelsoort die is beschermd onder de Habitatrictlijn (bijlage IV). De libel komt voor in petgaten, meren, plassen en sloten in laagveen- en veenweidegebieden met een dichte krabbenscheervegetatie en een gevarieerde oevervegetatie. De watergangen zijn meestal meer dan 1,5 m breed. Voldoende lichtinval is belangrijk. Ze mogen echter niet zó breed en onbeschermt zijn dat golfwerking frequent kan optreden, want krabbenscheer is gevoelig voor golfslag. De bedekking met kroos, kroosvaren of drijvende algen is gering. De ideale waterdiepte (tot de sliblaag of bodem) is 80-100 cm.

In geen van de locaties waren grote aantallen krabbenscheer aanwezig waardoor er op geen van de locaties groene glazenmakers wordt verwacht omdat het geschikte biotoop niet aanwezig is.

figuur 7: Groene Glazenmaker (bron vlinderstichting).

Methode

Op 2 en 4 Juli heeft overdag een onderzoek plaatsgevonden aan het hierboven beschreven gebied. De onderzoeken hebben zich met name gericht op het voorkomen of mogelijk voorkomen van Modderkruipers, Platte schijfhorens en Rugstreeppadden.

Voor het vaststellen van beschermde vissoorten en de beschermde schijfhoren wordt gebruikgemaakt van een RAVON-schepnet. Door het schepnet tot aan de overzijde van de sloot in het water te steken en met grote snelheid naar binnen te halen, wordt de aanwezige flora en fauna opgevangen. Op de oever wordt de inhoud van het schepnet nagegaan op de aanwezigheid van in de Flora- en faunawet beschermde soorten.

Verder zijn eventuele waarnemingen van andere binnen de Flora- en faunawet beschermde soorten meegenomen in het onderzoek

Resultaten locatie Reeuwijk Tempel, Schinkeldijk 3

Rugstreeppad

Matig geschikt biotoop voor de Rugstreeppad, er zijn geen poeltjes of ondiepe sloten. De Rugstreeppad is een slechte zwemmer en verblijft in ondiep water of poeltjes waar hij op de bodem kan zitten, terwijl zijn kwaakblaas net boven het wateroppervlak uitkomt. Op dergelijke plaatsen worden ook de eieren afgezet. Dergelijke plaatsen zijn niet aanwezig op de locatie. Rugstreeppadden zijn het best waar te nemen op warme vochtige avonden. Op 14 juli 2018 heeft, na een onweersbui, een avondbezoek plaatsgevonden. Tijdens deze ronde zijn geen Rugstreeppadden waargenomen, nog is er geluid behorende bij de Rugstreeppad waargenomen. Tijdens deze veldronde is wel een gewone pad (*Bufo bufo*) waargenomen bij de sloot tussen de toegangsweg en het plangebied. De gewone pad is beschermd onder de Wet natuurbescherming, artikel 3.10 bijlage 1. De soort is echter vrijgesteld in Provincie Zuid-Holland.

figuur 9: locatie tijdens avondveldronde, gewone pad waargenomen tijdens de veldronde

Grote modderkruiper

In het plangebied is geen geschikt biotoop voor de grote modderkruiper aanwezig, de sloten bevatten een zeer dikke modderlaag en zeer weinig waterplanten of ander leven. De habitats van de grote modderkruiper zijn gebieden met in het algemeen een rijke oever- en onderwatervegetatie, de vegetatie zorgt voor beschutting evenals een rijk voedselaanbod. Ook in de grotere sloot aan de noordzijde van de kavel zijn geen grote modderkruipers gevonden, ook hier een diepe baggerlaag en weinig leven. De sloot aan de voorzijde (Oost) van de locatie bevat wel waterplanten, ook deze sloot is onderzocht met het schepnet maar ook hier is de grote modderkruiper niet waargenomen.

Platte schijfhoren

Alleen de sloot aan de voorzijde van het kavel heeft waterplanten, deze planten zijn tevens essentieel voor het voorkomen van de platte schijfhoren aangezien de slak op waterplanten te vinden is. De sloot bevatte geen dichte krabbenscheervegetatie. De soort is te vinden in schoon, niet (sterk) stromende wateren en heeft een voorkeur voor veengebieden. De sloot heeft de kenmerken van een geschikt biotoop voor de Platte schijfhoren.

In de sloot zijn meerdere slakken van de soortengroep poelslakken waargenomen en tevens een soort behorende tot de schijfhorens. De platte schijfhoren is niet waargenomen op de locatie wel de sterk gelijkende draaikolkschijfhoren.

figuur 9: levenloze sloot en modder op locatie Schinkeldijk

Groene glazenmaker

De groene glazenmaker komt voor in laagveen-en veenweidegebieden met een dichte krabbenscheervegetatie en een gevarieerde oevervegetatie. De krabbenscheervegetatie is essentieel voor het voorkomen van de groene glazenmaker. Krabbenscheer wordt gebruikt als beschutting, locatie voor de ei afzet en als leefgebied van de larven. Tijdens de veldrondes is het water gecontroleerd op krabbenscheer en andere oevervegetatie. Er is geen krabbenscheer waargenomen, tevens was er een geringe hoeveelheid watervegetatie. De locatie wordt daarom niet geschikt geacht voor de groene glazenmaker en deze wordt ook niet verwacht.

Slotconclusie ontheffingsplichtige soorten

De aanvullende onderzoeken sluiten het voorkomen van ontheffingsplichtige soorten rugstreeppad, grote modderkruiper, platte schijfhoren en groene glazenmaker uit. Er is wel vastgesteld dat er een matig geschikt leefgebied voor rugstreeppad aanwezig is. Vestiging van deze soort blijft daarom een aandachtspunt. Bij het uitvoeren van maatregelen dient dan ook rekening met de rugstreeppad te worden gehouden. Het ontstaan van geschikt voortplantingsbiotoop moet worden voorkomen. Daarbij dient bij graafwerkzaamheden ervoor te worden gewaakt dat geen ondiepe plassen ontstaan en er ook geen water in rijsporen van graafmachines blijft staan. Ook na het opbrengen van bouwzand voor het bouwrijp maken dient hierop te worden gelet.

De bij de quickscan genoemde zorgplichtmaatregelen blijven ook van kracht, naast het uitvoeren van de compensatieplicht m.b.t. in de provinciale verordening ruimte aangewezen 'belangrijke weidevogelgebieden.